

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نخستین
قانون بلدیہ ایران
مصوب ۱۲۸۶ شمسی

تدوین

گروه علمی موسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش

انتشارات چتر دانش

۱۳۹۵

عنوان و نام پدیدآور : نخستین قانون بلدیہ ایران مصوب ۱۲۸۶ شمسی / تدوین
گروه علمی موسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش.
مشخصات نشر : تهران: چتر دانش، ۱۳۹۵ .
مشخصات ظاهری : ۳۵ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۰۸۰-۹
وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا
موضوع : شهرداری -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۳ق.
موضوع : Municipal government -- Iran-- History-- 19th century
موضوع : شهرداری -- قوانین و مقررات -- ایران -- تاریخ
موضوع : Municipal corporations -- Iran -- History
شناسه افزوده : موسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش
رده بندی کنگره : JS۷۴۶۲ / ۱۵ن۳ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی : ۳۵۱/۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی : ۴۲۴۰۹۵۹

نام کتاب : نخستین قانون بلدیہ ایران مصوب ۱۲۸۶ شمسی
ناشر : چتر دانش
تدوین : گروه علمی موسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش
نوبت و سال چاپ : اول - ۱۳۹۵
شمارگان : ۱۰۰۰
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۰۸۰-۹
قیمت : ۳۵۰۰۰ تومان

مرکز پخش: تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - کوچه نوروز - پلاک ۱۳
تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۷۸۹۱۵ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۸۹۰۵۹
پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com
کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

فهرست

- قانون بلديه مصوب ۲۰ ربیع الثانی ۱۳۲۵ قمری ۶
- فصل اول: قواعد کلیه ۶
- فصل دوم: در تشکیل انجمن بلديه ۸
- شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان ۹
- فصل سوم: ترتیب و وظایف انجمن بلديه ۲۰
- فصل چهارم: اداره بلديه ۳۱
- فصل پنجم: در باب مستخدمین بلديه ۳۴

سخن ناشر

تاریخ، هویت بشر است و ... ساختار هر جامعه‌ی با ساروجی از پیشینش شکل می‌گیرد تا «باشندگان» امروزش به پشتوانی آن، به سامان سازند شرایط را برای «آیندگانی» که درآینده، به داوری می‌نشینند.

هر اجتماعی در گذرگاه تاریخ خویش، بزنگاه‌هایی دارد که رخدادهایش، تحریک‌کننده‌ی سرنوشت فرادیش می‌شود. از این روی، بازنگری در احوال مردمان روزگار سبب شده، نه تنها آموزه‌هایی را با خود دارد، بلکه سرشار «جدالیت» و «لطف» است از چگونگی کرد و کار، روابط، زبان و ادب کلامی و نگارشی ایشان.

بی‌گفت و گو، میهن کهنساله ما نیز با تمدنی هفت هزاره‌ی، آنگاه چنین حوادتی است و ...

«انقلاب مشروطه»، در زمره‌ی مهم‌ترین اتفاقات سرزمین مان است که موجب درگونی شرف و بنیادین در ساختار جامعه‌ی ایران گردید. حادثه‌ی که نه فقط بنیان «استبداد» و «خودکامگی» و «جاهلیت» سلاطین قجری را از مرزها برکند و زیر و زبر کرد، که شهد آزادی را به مردمان چشاند و دمی به روشنی دنیایی نوین، به روی شان گشود و بایلداری ایشان، موجب گردید تا «قانون»، مفهوم واقعیش را باز یافته و جماعت ایرانی، با اثرگانی نو، همچون «آزادی بیان و اندیشه»، «عدالت»، «مجلس»، «حقوق مدنی»، «مسئولیت اجتماعی» و ... آشنا شده و جایگاه مرامتین خود در مناسبات سیاسی و تعیین سرنوشت خویش و زادبومشان را باز شناسند.

برکنار از همه‌ی پیامدهای انقلاب مشروطه، یکی از عواملی که در دستارمان خوانش کارنامه‌ی گذشتگان را به مطالعه‌ی این برهما از تاریخ ایران، تهییج می‌کند، زبان و ادبیات این عصر است که به لحاظ تفاوت‌های فاحش اش با فرهنگ روزگار ما،

جذب و کششی خاص دارد. ادبیاتی با غنایی ویژه. فرهنگی که نه تنها در گهت و شنودهای عادی آن زمانه جاری بود، بلکه مکاتبات رسمی و حقوقی اش را نیز تحت تأثیر داشته است.

با چنین پیشگامی، انتشارات چتر دانش به عنوان نشر دهنده‌ای کتب حقوقی، با هدف آشنا نمودن نسل امروز جامعه حقوقی ایران، به ویژه جوانانی که در هیات دانشجوی حقوق، اندیشه‌ی پوشیدن ردای و کالت و قضاوت و... به سر دارند، با چند و چون تدوین و نگارش قوانین در آن عهد و بازساخت روشن بینی نگارندگان آن، انتشار مجموعه کتاب‌هایی در این زمینه را در دستور کار قرار داد که در همین جلد آن با عنوان «خستین قانون بلدیة ایران» هم‌اینک در دستانتان شماس.

بر واضح است که قوانین مندرج در این کتاب و کتاب‌های بعدی، کلاً منسوخ شده‌اند و باز نشرشان تنها به این دلیل است که خواندنش را از دیدگاه آشنایی با خوی تدوین اولین قوانین حقوقی بر پایه نظام پارلمانیسر، آن هم در ایام واپس ماندگی جامعه ایران عهد قجر، برای باشندگان امروز در حلقه‌ی علم حقوق، به فایده دیدیم.

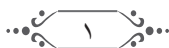
انتظار بر آن است تا اقدام انتشارات چتر دانش در نشر کتب تاریخی با مضامین حقوقی، مورد اقبال اهل حقوق و دستداران تاریخ، واقع شده و فرزندان گرانسنگ در حیطه‌ی تاریخ و حقوق نیز با رهنمودها و دانش و دانسته‌های شان در این مقوله، ما را یاری رسان شوند تا کاستی‌های همان در دستیابی به هدفی که شرح اش رفت، به حداقل برسد.

فرزاد دانشور
مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

قانون بلدیہ مصوب ۲۰ ربیع الثانی ۱۳۲۵ قمری

فصل اول: قواعد کلیه^۱

مقصود اصلی تأسیس بلدیہ حفظ منافع شهرها و ایفای حوائج اهالی شهر نشین است.

امور مراجعہ بہ بلدیہ از قرار تفصیل است:
(اولاً) اداره کردن آن چه اهالی شهر برای اصلاح امور بلدیہ بہ موجب قانون
می دهند
(ثانیاً) اداره کردن اموال منقولہ و غیر منقولہ و سرمایہ‌هایی کہ متعلق بہ شهر
است

(ثالثاً) مراقبت در عدم قحطی آذوقہ شهر بہ وسائل ممکنہ
(رابعاً) ساختن و پاک نگہ داشتن کوچه‌ها و میداها و خیاباها از بیادامرو و
کالسکہرو و باغهای عمومی و مجاری میا^۲ و زیر آبها و پلها و معابر و غیره و
هیچنان روشن کردن شهر و تقسیم آلهای شهری و مراقبت در تنقیہ قنوات^۳
و پاکیزگی حمامها (خامساً) مراقبت در مرفع تکدی و تأسیس دارالمساکین و
دارالعجزه^۴ و مریضخانهها و امثال آن

۱- کلیہ: کلی

۲- بَدیہ: شهرداری

۳- میاہ: جمع ماء: آبها

۴- تنقیہی قنوات: لای رویی کردن قنات‌ها

۵- دارالعجزہ: نوانخانه، مؤسسہ‌ای برای نگہداری بی‌نویان

(سادساً) معاونت در اقدامات حفظالصحة و حفظ ذواب^۱ و حشر^۲ و تأسیس
 وواخانهها و امثال آن
 (سابعاً) مواظبت در این که معاین شهری موافق نقشه معینی باشد و اقدامات
 مقتضیه بر ضد حریق و سایر بلیات^۳ سماوی^۴ و ارضی^۵ به عمل آید
 (ثامناً) بیمه ابنیه^۶ متعلق به شهر از حریق
 (تاسعاً) معاونت در تکمیل معارف و مساعدت در داین نمودن کتابخانهها و
 قرائتخانهها و موزهها و حفظ و مرمت مساجد و مدارس و ابنیه عتیقه^۷
 (عاشر) مساعدت با دولت در ساختن بازارها و نمایشگاهها تجارتی و کلیه مراقبت
 رواج حرفت^۸ و تجارت شهر و داین نمودن محل تشخیص اسعار^۹ و معاملات عمومی.

دایره اقدامات بلدیة مختص به حدود شهر و اراضی متعلقه به شهر است.

انجمن و اداره بلدیة می تواند به اسم شهر بیع و شراء^{۱۰} و هرگونه معاملات نماید و
 به جاهای لازم شکایت کند و در محاکمات عدلیه اقامه دعوا نماید و مدعی

-
- ۱- حفظ الصحة: بهداشت، پیش گیری از بیماری
  - ۲- ذواب: چارپایان
  - ۳- حشم: ۱. چهارپایان ۲. خدمتکاران ۳. خوشان
  - ۴- بلیات: بلاها، حوادث طبیعی و ارضی و سماوی
  - ۵- سماوی: آسمانی
  - ۶- ارضی: زمینی
  - ۷- ابنیه: بناها، ساختمانها، تأسیسات
  - ۸- ابنیه عتیقه: ساختمانها و بناهای تاریخی و فرهنگی
  - ۹- حرفت: شغل، حرفه
  - ۱۰- اسعار: پولهای کشورهای خارجی، ارزها، قیمتها، نرخها
  - ۱۱- بیع و شراء: خرید و فروش

و مدعی علیہ واقع شود.

۵

امراضی کوچہ‌ها و میدان‌ها و پیاده‌روها و معاین و مرودخانه‌ها و سواحل مرودخانه‌ها و زیر آب‌ها و غیره هر چند که متعلق بہ شہر است محل استفادہ عموم فاس' است.

۶

و جوہی کہ اہل شہر برای مصارف بلدیہ می‌دهند باید بہ حکم قانون باشد.

۷

حاکم شہر باید مراقبت نماید کہ اقدامات بلدیہ مخالف با این نظامنامہ نباشد.

۸

ادارہ بلدیہ حق درآمد کہ مہم معینی بہ اسم شہر داشته باشد.

فصل دوم: در تشکیل انجمن بلدیہ

۹

ہیأت بلدیہ مرکب است از انجمن بلدیہ و ادارہ و شعب جزو آن.

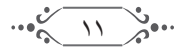
۱۰

انجمن بلدیہ مرکب است از اعضای کہ از محلات شہر بہ ترتیب ذیل انتخاب

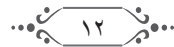

می شوند.

عده اعضای انجمن بلدیہ در شهرهای کوچک شانزده و در شهرهای متوسط بیست و در شهرهای بزرگ سی نفر خواهد بود که با رعایت وسعت و جمعیت به محلات شهر تقسیم می شوند.

شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان

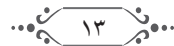

انتخاب کنندگان اعضای انجمن بلدیہ باید دارای شرایط ذیل باشند:

(اولاً) تابعیت ایرانیہ

(ثانیاً) اكمال^۱ بیست و یک اقل

(ثالثاً) دارن مالیات یا داشتن خانه یا مستغلا^۲ یا امراضی در حدود شهر که در شهرهای بزرگ هزار و در شهرهای متوسط پانصد و در شهرهای کوچک سیصد تومان ارزش داشته باشد.

ادارات علمیہ و خیریه نیز در صورتی که صاحب چنین مستغلی یا زمینی در شهر باشند حق فرستادن و کیلی برای شرکت در انتخابات دارند کذا لک شرکتها و اشخاصی که بقارخانه و حجره معینی دارند حق شرکت در انتخاب را دارند ولو این که صاحب خانه یا مستغلا یا امراضی به طوری که ترک شد

۱- اكمال: کامل کردن

۲- مُستغلا: ملکی که از آن درآمدی حاصل شود، مانند: باغ، خانه، دکان و امثال آن. جمع آن مستغلات است.

نباشند.

۱۴

اگر خانہ یا مستغل یا زمینی مابین چند نفر مشترک باشد یکی از شرکاء می تواند موافق قرار داد سایر شرکاء در انتخابات حاضر شود.

۱۵

اشخاص ذیل حق انتخاب ندارند
 (اولاً) اشخاصی که به واسطه جنحه و جنایتی مجازات قانونی دیده اند
 (ثانیاً) اشخاصی که معروف به ارتکاب قتل و سرقت باشند
 (ثالثاً) و رشکسته به تقصیر
 (مربعاً) اشخاصی که از بابت عوارض بلدیہ بقایا دارند و بیش از نصف عوارض
 سالیانہ را نپرداخته اند
 (خامساً) طایفه نسوان^۱
 (سادساً) اشخاص خارج از مرشد.

۱۶

اشخاص ذیل از شرکت در انتخابات به شرط ممنوعند
 (اولاً) حکام و معاونین آنها در محل حکومت
 (ثانیاً) عمال^۲ نظمیه شهری که در آن انتخابات به عمل می آید
 (ثالثاً) مأمورین نظامی بری و بحری^۳ داخل در نظام.

۱- نسوان: زنان

۲- عُمال: کارکنان، کارگزاران حکومتی، به ویژه مأمورین وصول مالیات

۳- بری و بحری: زمینی و دریایی، خشکی و آبی